

Upravnštvo: Ljubljana, Knafljeva 5
— Telefon št. 3122, 3123, 3124,
3125, 3126.
Inserativni oddelek: Ljubljana, Selenburgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Grajski trg 7.
Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica 2.
— Telefon št. 190.
Podružnica Jesenice: Pri kolodvoru
št. 100.
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska
cesta št. 42.
Podružnica Trbovlje: v hiši dr. Baumgartnerja.

JUTRO

Ponedeljska izdaja

„Življenje in svet“

Tudi Madžarska bo dobila svoje

Češkoslovaška vlada je predložila osnovanje mešane komisije, ki naj sestavi predlog za ureditev madžarskega manjšinskega problema — Zahteve Madžarov

Praga, 2. okt. br. ČTK objavlja naslednji uradni komunikat:

V monakovskem protokolu so smatrati za potrebo podčrtati tudi potrebo po ureditvi madžarskega manjšinskega problema v Češkoslovaški. S tem vprašanjem se je bavil v svojem govoru, ki ga je imel snoči po radiu, tudi madžarski min. predsednik dr. Imredy, ki je v zvezi s tem postavil zahtevo, da se mora madžarski manjšinski problem v ČSR rešiti na enak način kakor problem ostalih narodnosti v češkoslovaški republike. Češkoslovaška vlada je na svoji včerajšnji seji istočasno, ko je sprejela poljski predlog, obenem sklenila, da pristopi tudi k rešitvi madžarskega manjšinskega problema.

Zunanji minister dr. Kamil Krofta je snoči ob 23. izročil madžarskemu poslaniku v Pragi noto, v kateri predlaga češkoslovaška vlada, naj se čim prej osnuje mešana češkoslovaško-madžarska komisija ekspertov, da prouči in sestavi predloge za rešitev madžarskega manjšinskega problema v ČSR.

Istočasno je madžarski poslanik v Pragi izročil zunanjemu ministru noto, v kateri zahteva madžarska vlada, sklicujoč se na monakovsko konferenco, uvedbo direktnih pogajanj. Obenem prosi za sporočilo, kdaj in kje se bodo vršila ta pogajanja, katerih hitra izvedba in pozitivni zaključek ne bo samo v interesu obeh držav, marveč vse Evropi.

Češkoslovaška vlada, ki je zadnje dni ponovno podala dokaz svoje najskrajnejše spravljivosti v interesu evropskega miru, za kar je češkoslovaški narod, zavedajoč se svoje zgodovinske

odgovornosti za mir in srečnejšo božičnost držav srednje Evrope, doprinesel najteže žrtve, je načelno pripravljena pričeti ta pogajanja tudi z madžarsko vlado v duhu spravljivosti in politike, iz katere se lahko razvije lojalno sodelovanje obeh držav.

O tem sklepu češkoslovaške vlade sta bili obveščeni tudi vladi Rumunije in Jugoslavije.

Madžarsko poročilo

Budimpešta, 2. okt. br. Uradno poročilo:

Madžarski poslanik v Pragi je snoči izročil češkoslovaškemu zunanjemu ministru dr. Krofti noto madžarske vlade, v kateri zahteva, naj se upravičene zahteve madžarske narodne manjšine v ČSR čim prej izpolnijo, pri čemer naj se, slično, kakor se je to zgodilo v pogledu nemške in poljske narodne manjšine, upošteva načelo samoodločbe. V to svrhu naj se nemudoma uvedejo pogajanja.

Češkoslovaška vlada je na to zahtovo madžarske vlade odgovorila pozitivno in se bodo pogajanja pričeli v najkrajšem času. Madžarska vlada je na tem obvestila vlade Nemčije, Anglije in Francije. Madžarska vlada upa, da bodo ta pogajanja v najkrajšem času dovedla do zaželenega uspeha.

Imrejeva prošnja Mussoliniju

Rim, 2. okt. AA. Madžarski min. predsednik Imredy je poslal Mussoliniju brzavojko, v kateri mu izraža hvaležnost madžarske vlade za pomoč, ki jo je izkazal madžarski stvari. Poleg tega ga tudi prosi, naj se dalje spremli razvoj vprašanja madžarskih zahtev z naklonjenostjo.

Tješin izročen Poljakom

Ostalo tješinsko ozemlje bo češkoslovaška izpraznila v desetih dneh

Tješin, 2. okt. br. V smislu dogovora med poljsko in češkoslovaško vlado so danes Poljaki zasedati Tješin. Češkoslovaške čete so se že ponoči umaknile iz mesta. Dopoldne so se izselile tudi češkoslovaške oblasti. Predaja mesta Poljakom se je izvršila na zelo svečan način. Na mostu, ki je doslej ločil poljski in češkoslovaški del mesta, je češkoslovaški general Novak sprejel poljskega generala Bortonskega in mu simbolično izročil mesto. Prvi so nato vkorakali v mesto poljski legijonarji, ki so zadnje dni vodili

glavno borbo za priključitev tješinskega okrožja Poljski. Nato je sledila civilna uprava s šleskim vojvodo Gracincim na čelu. Šele nato je sledila poljska vojska, ki je prišla v popolni bojni opremi z oklopнимi avtomobili in tanki, nad mestom pa so letela poljska vojaška letala. Popoldne so češkoslovaške čete in oblasti izpraznile tudi okolico Tješina v okolišu 18 km. Ostalo ozemlje, ki ga je češkoslovaška prepuстила Poljaki, bo izpraznjeno v prihodnjih 10 dneh.

Evakuacija drugega pasu se je včeraj pričela

Nemške čete so do včeraj opoldne zasedle vse ozemlje prvega pasu — Doslej brez incidentov

Praga, 2. okt. br. Predaja prve cone, določene z monakovskim dogovorom, je bila danes zaključena in se je pričela predaja drugega pasu v severnih pokrajih Češkoslovaške. Med Rumborokom in Fridlandovim so ob 13. nemške čete pod poveljstvom generala Bocka prekračile nemško-češkoslovaško mejo in začele zasedati to ozemlje. Češkoslovaške čete so že ponoči in danes dopoldne izpraznile to ozemlje in se umaknile na sporazumno markacijsko linijo, na kateri je določen 3 km širok neutralni pas, katerega nemške čete ne smejo prekoračiti. Predaja odnosno zaseda določenega ozemlja prve in druge cone se je doslej izvršila v popolnem redu in ni nikjer prišlo do nikakih incidentov. Na jugu države so se češkoslovaške čete umaknile na severno obalo Vltave. Neutralni pas strogo spoštujejo tako na nemški, kakor na češkoslovaški strani. Uradno poročilo še posebej naglaša, da postopajo nemške čete okretno.

Edino v okolici Kraslic je prišlo do majhnega nesporazuma. Tam so nemške čete pomotoma prekoračile mejo prve cone ter zasedle mesto Kraslice in več okoliških vasi. Češkoslovaške čete so se namreč iz teh krajev umaknile že pred prihodom nemških čet, zaradi česar je nemški vojnik mislil, da spada tudi to ozemlje k prvi coni. Ko pa ga je češkoslovaški vojnik opozoril na zmoto, so se nemške čete takoj umaknile nazaj na markacijsko črto, v izpraznjene vasi pa so bile poslane češkoslovaške vojaške patrole.

Berlin, 2. okt. br. Nemški listi in nemški radio obširno poročajo o vkorakanju nemških čet v dosedanje češkoslovaško ozemlje. Obširno opisujejo sprejem, ki ga prirejajo Henleinovi pristaši nemški vojski. Nemci prihajajo v popolni bojni opremi s tanki, oklopni avtomobili, topovi ter številnimi kolonami raznih vo-

Poziv mednarodne komisije

Berlin, 2. okt. br. Mednarodna komisija, ki vodi predajo nemških pokrajij ČSR Nemčiji in pripravlja plebiscit v mešani

krajih, je danes izdala na vse prebivalstvo teh krajev poziv, naj se izogiba vseh incidentov in naj ne ovira mirne izpraznitve odnosno predaje tega ozemlja nemškim oblastem.

Svarilo čsl. oblasti

Praga, 2. oktobra br. Češkoslovaške oblasti so izdane danes proglaša na prebivalstvo onega ozemlja, ki se po sklepu monakovske konference odcepri od Češkoslovaške in prikljuji Nemčiji, in ozemlja, kjer bo plebiscit odločil o nadaljnji pripadnosti. Oblasti opozarjajo prebivalstvo na zlamerano inozemsko propagando po radiu

in tisku, ki zasleduje edino ta cilj, da čim več prebivalstva teh pokrajin zapusti svoje domove in se izseli ter tako izgubi glasovalno pravico pri plebiscitu. Z raznimi grožnjami skušajo zlasti preplašiti demokratične elemente, Nemce in Čehoslovake. Češkoslovaške oblasti opozarjajo vse prebivalstvo na to, da ostane tudi z zasedbo tega ozemlja opcijska pravica slehernega prebivalca teh pokrajin nedotaknjena in lahko optira za ČSR ali Nemčijo. Zato naj se nične ne da preplašiti in naj vsakdo vztraja na svojem mestu, zlasti pa naj vsakdo skrbi za to, da bo imel glasovalno pravico pri plebiscitu.

Henlein državni komisar na zasedenem ozemlju

Henlein bo prevzel vodstvo uprave sudetsko-nemških krajev, ko bo ukinjena vojaška uprava

Berlin, 2. okt. d. Državni kancelar Hitler je podpisal včeraj naslednji odlok o upravi sudetsko-nemških krajev:

Z zasedbo sudetsko-nemških krajev po nemških četah je prevzela nemška država upravo teh pokrajin. Na delo uprave teh pokrajin stopi državni komisar za sudetsko-nemški kraj, kakor hitro bom umaknil vrhovnemu poveljniku vojske izdan nalog za upravo. Državnemu komisarju bodo dodeljene vse upravne ustanove. Državni minister za notranje zadeve bo dolocl v sporazumu s pristojnim državnim ministrom prenos posameznih upravnih panog na obstoječe zakone z uredbo. Uredbe bodo objavljene v službenem listu za sudetsko-nemške kraje ter stopijo, ako ne dočločajo ničesar drugega, z naslednjim dнем v veljavno.

Za državnega komisarja je imenovan voditelj sudetsko-nemških krajev imenovan voditelj sudetsko-nemških Nemcev Konrad Henlein.

Uvedba zakonov nemške države v sudetsko-nemških krajih bo izvršena po meni ali po pristojnem državnem ministru v sporazumu z državnim ministrom za notranje zadeve. Vrhovna oblast za prevzem uprave sudetsko-nemških krajev je državni minister za notranje zadeve, ki izdaja za izvedbo in izpolnitve tega odloka potrebitne pravne in upravne predpise.

Henlein v Ašu

Berlin, 2. okt. br. Henlein bo prevzel komisarske dolžnosti takoj po zasedbi vsega ozemlja po nemških četah. Henlein je popoldne z Dunaja prispel v Aš, kjer so mu priredili svečan sprejem.

Na kaj so pozabili...

Češkoslovaška je pozvala angleško vlado, naj sedaj poskrbi tudi za one demokratične elemente, ki so jim odvzeli delo in kruh

London, 2. okt. br. Češkoslovaška vlada je danes dostavila angleški vladni noto, v kateri opozarja na izredno težavne gospodarske probleme, ki so nastali z izvedbo sklepov monakovske konference velesil. Ker monakovski sporazum v tem pogledu ničesar ne ureja, je sedaj nujno potrebno, da se ta vprašanja nemudoma rešijo, ker bo sicer nastala za ČSR poleg neizmernih žrtv, ki jih je moral doprinesti za ohranitev miru, še nepopravljiva gospodarska škoda. Razen tega je neobhodno potrebno, da velesile sedaj poskrbe tudi za usodo 300.000 beguncov z ozemljem, ki je bilo poklonjeno z monakovskimi sklepi Nemčiji. Ti begunci so brez vseh sredstev in bodo ostali brez dela in zasluga, ker jih ne bo mogoče poslati na zmanjšanem ozemlju, ki je preostalo češkoslovaški republike. Gre izključno za demokratične elemente in žide, ki so se moralni umakniti pred preganjanjem, katemu bi bili brez dvoma izpostavljeni pod novim režimom. Češkoslovaška vlada smatra, da je neobhodno potrebno takoj in brez odlašanja dati na razpolago češkoslovaški vladni potrebitna finančna sredstva za prvo pomoč in preškrbo beguncov ter nuditi nadaljnjo gmotno podporo za njihovo namestitev in zaposlitev. Češkoslovaška vlada poziva nujno angleško vlado, naj v nadaljevanju svoje akcije za rešitev češkoslovaškega problema reši tudi te probleme, dočim je češkoslovaška vladna skupščina ostala gospodarska vprašanja, ki so jih povzročili monakovski sklepi, urediti z direktnimi pogajanji z Nemčijo ob posredovanju mednarodne komisije v Berlinu.

Reševanje gospodarskih problemov ČSR

Praga, 2. okt. br. Danes se je sestal gospodarski odbor ministrov pod predsedstvom finančnega ministra dr. Kalfusa. Razpravljaj je o vprašanjih, o katerih mora sklepiti tudi mednarodna komisija v Berlinu, sestavljena v smislu monakovskega dogovora. Gospodarski od-

bor ministrov je sestavil navodila za češkoslovaško delegacijo v tej komisiji. Po dosedanjih poročilih potekajo pogajanja v Berlinu glede ureditve gospodarskih problemov, ki so nastali z monakovskim dogovorom velesil, popolnoma korektно in obstaja upravičeno upanje, da bodo vsa gospodarska vprašanja v sporazumu z delegacijo Nemčije stvarno rešena. Neobhodno je potrebno, da se pravilno upoštevajo gospodarski interesi obeh strank. Baš zaradi pravilne ureditve teh življenjskih interesov vsega prebivalstva je neobhodno potrebno, da se prebivalstvo ne vzemirja in da se zaveda, da bo vse dogovorjeno urejeno. Zato naj tudi nihče s prenagljjenimi ukrepi ne prehiteva končnega dogovora.

Veliko pozornost v političnih krogih je združil članek, ki ga je objavil danes v „Giornale d'Italia“ Virginio Gajda. V tem članku svari pred pretiranim optimizmom in pred domnevno, da se bodo sedaj po monakovski konferenci rešili tudi vsi ostali problemi. Češkoslovaški problem je še ena zadeva, ki je bila rešena, toda obstajajo še mnogi drugi problemi in moralne krivice v Evropi, ki jih je treba odpraviti, preden bo Evropa prišla do resničnega miru.

Pariz, 2. okt. br. Sovjetsko poslanstvo je objavilo danes naslednji komunikat:

Pariški dopisnik United Press je objavil v newyorških listih poročilo, da je sovjetska vlada pooblastila francoskega min. predsednika Daladierja, naj se tudi v njenem imenu pogaja na konferenci v Monakovu. Sovjetska vlada vodila to vest najboljčne demantira kot popolnoma izmišljeno. Rusija nima in noče imeti z monakovsko konferenco v njenimi sklepi nobenega opravka, ker se iz načelnih razlogov s sklepi te konference ne strinja.

London, 2. oktobra br. V londonskih vladnih krogih presojajo z naraščajočo nervoznostjo bodoči razvoj odnosa med Rusijo in Nemčijo, ki je verjetno. Vsekakor sodijo, da bo imela monakovska konferenca še zelo dalekosežne posledice na odnose med velenjili. V Londonu smatrajo za verjetno, da bodo odnosi Francije z Rusijo glavni predmet razgovorov na sejstvu Mussolinija v Chamberlainu v Rimu, kamor bo bržkone povabljen tu- di Daladier.

Priprave za koncentracijsko vlado v ČSR

Praga, 2. oktobra br. Bivši ministri predsednik dr. Milan Hodža je danes odpotoval na Slovasko, kjer bo imel razgovore z vsemi slovaškimi skupinami o poglobitvi odnosa med Čehi in Slovaki. Kakor zatrjujejo v dobro poučenih krogih, se pripravlja sestava koncentracijske vlade, v kateri bo zastopane vse skupine, ki bodo tako skupno pomagale graditi novo državo.

Guverner za Podkarpatsko Rusijo

Praga, 2. okt. d. Včeraj je bil podpisani zakonski odlok št. 206, s katerim se urejajo odnosi v Podkarpatski Rusiji. Odlok je stopil že v včerajnjem dnevu v veljavlo in se glas: Predsednik republike more imenovati viceguvernerja Podkarpatske Rusije. Ta viceguverner, ki je državni uradnik, bo izvrševal svoje dolž

Kronika od sobote do ponедelјка

Ljubljana, 2. oktobra.
Kakor kažejo vsa znamenja, se jeseni in njenega deževja letos ne bomo mogli več očetati. Včeraj je ves dan, včasih po malen, včasih pogosto, bilo izpod neba, a komaj se je zvečer vreme za nekaj ur za spoznanje osušilo, so nas ponoc obiskali spet novi načini. Po malen je začelo deževati kmalu po polnoči, a okrog 2.30 zjutraj je mesto in okolico obiskala silna neviša, ki je sicer že davno pred jutrom pojnila, a je vendar povzročila, da so vse vode, ki teko skozi mesto, doppdne močno naraste. Pošteno je moralno liti zlasti v smerni proti Polhovemu gradiču, a čemer priča predvsem narasco vodovode Građašice in Malega grada.

V splošnem pa je treba reči, da se je Ljubljana po zadnjih razburjivih dogodkih, ki nam jih je pripravila Evropa, poslagoma umirila. A če se je večerno življenje na ulicah in trgih poleglo, ce se ljudje nič več v tolkih gručah ne zbirajo pred redakcijami listov in ob radijskih aparatih doma, da bi iz prve roke izvedeli poslednje pretresivje senzacije, še ni rečeno, da sta se umirili tudi misel in volja v ljudeh. Po gostilnah in kavarnah je še zmerom na dnevnem redu en sam problem — problem Češkoslovaške in svetovnega miru. Ob prvem v mesecu se lokali po navadi razlivle, a to soboto in nedeljo se marsikom ni dalo izlepdomov predvsem zavojilo žalosti, ki so jo malim narodom in Slovanom prinesle odločitve zadnjih dni.

Zaradi slabega vremena je čas za izpahode v okolico in na izlete na Gorenjsko že skoraj minil, zato pa je bilo ves dan v mestu toliko več živahnega prometa, ekipi tistim, kar lahko nudi Ljubljana nedeljskemu sprajhalcu, so bile danes delžne posebna pozornosti imponzantne, v modernem slogu urejene izložbe, v novi Mayerjevi trgovski palaci na Marijinem trgu. Nova palaca slovenske tvrdke pomeni za mesto v resnicni veliko pridobitev na enem najvažnejših prometnih križišč.

Premiera v drami

Na vsakih nekaj dni nam na pragu nove sezone tudi Narodno gledališče nudi novih doživetij. Snoči smo videli v drami dvoje prisrčnih Molirejevih komedij »Izsiljena Ženitev« in »Ljubezen — zdravnik«, katerih uprizoritev je oskrbel režiser prof. Šest, ki se je po daljši zaposlenosti v operi spet vrnil v drama. Glavno figuro, smesnega meščana Sganarella, ki si, kakor toliko Molirejevih likov, malo že zmeri domišljaj, pa je zato sam čez mero potegnjen, je v prisrčni kreaciji podal Lipah, ob njem pa se je uveljavila še celo vrsta naših najboljših komičnih karakternih igralcev. Občinstvo je igro sprejelo s topnim odobravanjem.

Kalinova razstava podaljšana

Sicer pa živi Ljubljana zadnji čas prej živahnino kulturno življenje. Največ pozornosti je bila ta dva tedna deležna kollectivna razstava akad. kliparija Borisa Kalina, ki je v vrsti podobnih prireditev po vojni dosegla rekorden uspeh. Da ne stejemo dijaskih skupin, ki jih vodijo na razstave profesorji s posameznimi šol, si je Kalinova dela v Jakopičevem paviljonu ogledalo v teh dneh 700 obiskovalcev in med njimi je bilo tudi nekaj resnih interesentov za nakup in naročila. Samo danes je razstava obiskalo okrog 150 ljudi. Ker je napetost, ki so nam jo prinesli dogodki okrog Sudetov, mnogo ljubiteljev likovne umetnosti, a zlasti še mnogo širšega občinstva odvirlila, da bi se pozaniamli za razstavo enega naših najboljših kiparjev, se je Boris Kalin odločil, da priredeje, ki naj bi se po prvotni zamisli že jutri zaključi, podaljša do prihodnje nedelje. Opozorjamо umetnost ljubeče občinstvo, naj se podviza z obiskom.

Josip Rojina umrl

V noči od sobote na nedeljo je na svojem domu na Aleksandrovi cesti št. 3 po daljšem trpljenju umrl ugledni krojaški mojster in posetnik g. Josip Rojina, z njim je Ljubljana izgubila enega izmed onih naših podjetnih, naprednih ljudi, ki so v preteklih 50 letih pomagali dvigati našo metropolično iz podvedene provincialnosti na gospodarsko in nacionalno višino, kakršno vzamemo danes.

Josip Rojina je bil strukmečkih staršev iz Zgornje Šiške, kjer se je rodil pred 60 leti. V mestu se je izučil krojaške obrti, nato pa je poromal v inozemstvo, da se izpopolni v stroki. Več let se je mudil v

Avtstriji, Nemčiji, Franciji in Angliji. Iz te abasovske dobe je bilo tudi njegovo bogato znanje evropskih jezikov. Ko se je vrnil, je otvoril svojo delavnico, ki jo je do nastopa bolezni pred letom danovil sam. Njegova krojačica je bila dolgo vrsto let ena največjih in najboljših v mestu. Za njim je prevzel vodstvo podjetja njegov edini sin g. Jože Rojina ml., ki v duhu pokojnikovih intencij nadaljuje obrat.

Pokojni Josip Rojina je bil mož, ki je živel predvsem svojemu poklicu. A bil je zmerom zaveden naprednjak, ki je ob vsaki prilici rad podprt narodno stvar. Zmerom je bil dovržen za pridobitev, ki jih je njegovi panogi prinašal široki svet. Svoja krojačica je v mestu odprla leta 1898, a še tuk pred vojno je vnovič postal v London, da se v imenu male Ljubljane pozanima za moderne novosti, kakršne ustvarjajo velika srednica na zapadu. Vrlega moža, duhovitega družabnika in požrtvovalnega Sokola spremimo na poslednji poti izpred njegovega doma na Aleksandrovi cesti do Sv. Križa v ponedeljek ob 16. Njemu ohranimo blag spomin, njegovi rodbini pa izrekamo iskreno sožalje!

Pogreb Franca Dolinarja

Ob pol 17. uri so se zbrale množice ljudi na trgu Pred Škofijo, da spremimo k večnemu počitku uglednega pekarskega mojstra in posetnika g. Franceta Dolinarja, ki je komaj 55 let star podlegel za pijučnico. Njegova dobrotnost in poštovanje je bila v Ljubljani splošno znana, zato so uglednega podjetnika spremili Ljubljanci iz vseh slojev. Vsi so sestovali z brdo prizadeto družino, z otroki in v dobo, ki jih močno bolna in v svojem dobremu soprogu mogla slediti le v avtomobilu.

Lepo številce vencev je pričalo o spoštanju pokojnika. Štirje duhovni pod vodstvom Šenkarškega župnika, kanonika dr. Klinarja so opravili zadušnice, pevci so se poslovili z žalostniki »Človek gje«, nato pa se je za krizem in godbo razvila dolg sprevod. Mnogi so spremili pokojnika do Sv. Križa, kjer naj mu bo po marljivem in plodnem delu lahak počitek!

Nezgode na cesti

V splošnem je imela Ljubljana to nedeljo precej miren dan. Nit na policiji, niti v bolnišnicu in reševalni postaji niso imeli kaj prida opravka. Na kirurškem oddelku so morali v noči od sobote na nedeljo in pa davi sprejeti v oskrbo dve žrtvi prometnih nesreč, brez katerih zadnji čas skoraj ni več na petka ne svetka. Ponori so morali prepeljati v bolnišnico 31-letnega delavca Alojzija Gazvoda, ki je ob policijski urki stopil iz Rahmetove gostilne v Mostah na cesto, a je prav dej prihitev mimo neki avtomobilist in ga podrl, da je dobil nerodne poškodbe. Davi pa je v Podgori pri St. Vidu podobna nezgoda doletela 75-letnega občinskega siromaka Janeza Lebna. Na cesti je začel pod tramvaj, da je dobil hude notranje poškodbe in so morali poklicati reševalce.

Ves zaslužek je izgubil

V našem uredništvu se je zglasila žena 50-letnega Antona Čeka, železniškega delavca z Izanske ceste 151. Možu se je zgodila nesreča, ki nam jo je žena tako opisala:

— V kurilnici je v službi kot premogar. V petek zvečer je dobil plačo. Tisto, kar je za aprovizacijo, so mu odtrgali. Ostalo pa mu je še peti pet stotakov. Komaj pa mu je še celo pet stotakov. Komaj vsak mesec ima opravka z denarjem, pa ne potrebuje listnice, zato je stotake kar v robec zavil in jih vtaknil v žep. Da bi bil še prej doma, je izjemoma enkrat stopil na tramvaj. Pri magistratu, kamor je prihitev precej poten, je se imel denar. Obrisal se je. Ko pa je čez čas izstopil, ni bil denarja nikjer. Povpraševal je naokrog, potem je potri prisel domov. Pomislite, pet stotakov, doma pa smo enako jaz in tri hčerke. Zima je pred vrati, treba je punčkom kupiti vsaj nekaj oblike, da ne bodo zmrzvale, ko imajo vendar precej daleč v šolo. Prosim vas, denite v list, morda je pa le poštenjak našel denar in nam ga bo vrnil...

Radi ustrežno tej prošnji uboge delavške družine in tudi s svoje strani priporočamo najdeti onih petih stotakov, da jih vrne Antonu Čeku v kurilnici na glavnem kolodvoru ali pa jih izroči v naši upravi.

Maribor preko nedelje

Maribor, 2. oktobra

Deževno, pusto. Vse tiči doma ali pa v javnih lokalih. Zaradi tega tudi ni bilo pri današnjih športnih prireditvah toliko ljudi, kakor bi jih sicer bilo ob lepšem vremenu. Pač pa sta imeli svoj dober dan in kinogledališči in Narodno gledališče, kjer je bila sinoči

Otvoritvena predstava

v letosnji novi gledališki sezoni. S polnim uspehom so uprizorili znano, priljubljeno Šeksprejevo fantastično veseloljgo »Kar hočete« v režiji J. Koviča. Gledališče je tisto skoro popolnoma razprodano in je občinstvo živahnino dajalo duška svojemu priznanju.

Poslovilni večer

so priredili sinoči v Mariborskem dvoru policijski uslužbenici višjemu policijskemu komisarju g. Stanku Kosu, ki je premenjen v Ljubljano. Odhodnice so se udeležili tudi uslužbenici tukajšnje obmejne policije z obmejnimi višjimi komisarjem S. Krajinovcem na celu. Prisrčne so bile poslovilne besede, ki so jih spregovorili g. Ivan Belšak v imenu uradništva, ki je izročil g. Kosu lepo spominski darilo, višji obmejni komisar S. Krajinovič, g. Jurij Smolej za ekskutivno uradništvo in Franjo Gračner za varnostno stražo. Točno se je zahvalil za odhodnico g. Stanko Kos, ki je dejal, da bo ohranil naš Maribor v najlepšem spominu. G. višjemu komisarju Kosu želimo na novem službenem mestu čim lepši uspehov.

Upepeljena domaćina

V Ritozoru pri Slovenski Bistrici je zgorela domaćina Neže Pečovnikove. Zgoreli sta tudi ovcii v svinja, razen tega ves letošnji pridelek. Skodo po požaru, ki je nastal najbrže zaradi slabega dimnika, cenijo na 30.000 din.

Tragikomičen doživljaj

je imel snoči mlajši moški, ki se je pojavil v prvem nadstropju Vatovce ulice, pred stanovanjem zeleničarje žene Marije Smolejeve. Hotel je na vsak način v njej-

no stanovanje. Smolejeva je pričela skozi okno klicati na pomoč. Pojavil se je službenec stražnika, ki je mlajšega moškega odvedel na stražnico. Tu je moški priznal, da je bil ves večer v zabavnji ženski družbi. Neka od teh žensk ga je povabila k sebi. Hotel se je temu vablu odzvati, pa ne ve pojasniti, zakaj je hotel ravno v stanovanje Marije Smolejeve. Ni se mogel domisliti, ali mu je dotična ženska povedala napačno hišno številko, ali pa je pravno hišno številko pozabila.

Pod tovornim avtomobilom

Ob ovinku Pohorske in Obmejne ulice je pregazil tovorni avto delavca Franca Pobodenika iz Teslove ulice 8, ki je obležal na cesti s budimi poškodbami in v nezvesti. Ponesrečenca so odpremili v bolnico. Za vozačem tovornega avtomobila, ki je bil natovoren z zaboji pozivajo sedaj policija.

»Papa, jaz sem si pa želel nogometne žogice!«

»Nemogoče — saj jaz vendar ne igram nogometna!«

(Ric et Rac)

Z novo konteo v plečih

se je zatekel v mariborsko bolnišnico predstojnište mesta policije. Jožef Pihler iz Cirkovca na Dravskem polju. Prejšnjo nedeljo ga je nasprotnik ob spopadu zabolel v pleča, pa je fant Sele zadnje dni začutil bolečine. V bolnišnici so mu zdravniki spravili iz pleč par cm dolgo noževno konico, za katerega nihal niti stutil, da jo ima v plečih.

Kriminal

Sedem stotakov je neki tat izmakinil Francu Klanecu iz Studencev. Bankovci imajo štev. od 342 do 348. Policija vrši poizvedbe. — Aretirali so služkinjo Otilijo, ki je bila uslužbenka v Farni vasi pri Prevajah. Pobegnila je od gospodarja in odnesla čevlje, perilo in razne oblike, ki jih je prodala nekemu moškemu. Pri zasiljanju se je zagovarjala, da je pobegnila zato, ker je pozabila odklopiti električni tok na likalnik, ki je začgal mizo, pa se je potem bala posledic.

Dva razbojnika pri starčku v samoti

Nočni napad sta najbrž izvršila Zavrl in Anžur

Besnica, 2. oktobra.

Besniška dolina se razteza kot podaljšek Zavrske doline pri Šmartnem v smeri proti Ljubljani. Kraj leži precej v samoti. Blizu gospodinjan Janča Ulčar, znam po domačem imenu Savel, ima kmetijo, stojecu samo zase, in opravlja vse hiše posle sam. Možak je že precej v letih, pa dolini po pravju, da je petič.

Nanj je bil zdaj izvršen razbojniški napad. Možak se je ravno pripravil k počitku. Nekaj je še brkjal po stanovanju v svetu petrolekje. Nenadno so zadele razbijati na večna vrata neznanci. Savel, ki je bil napad, ni hotel odprieti. Da bi se zavaroval, se je zaklenil v sobo. Hrup pred vrati je naraščal in večna vrata so se pod pritiskom vdala. Nočni gostje so nato udričiše vrata v sobo in pred preplašenim možem sta stala dva neznanca, ki sta imela obrazca zakriti z maskami.

»Starec, daj brž denar sem, če ne je po tebi!« sta zahvalili. Besnica dolina se razteza kot podaljšek Zavrske doline pri Šmartnem v smeri proti Ljubljani. Kraj leži precej v samoti. Blizu gospodinjan Janča Ulčar, znam po domačem imenu Savel, ima kmetijo, stojecu samo zase, in opravlja vse hiše posle sam. Možak je že precej v letih, pa dolini po pravju, da je petič.

Da bi vendarle prisel do svojega premoženja, je zdaj stavbenik Gradimir Novakovič razpisal 20.000 din nagrade onemu, ki mu prinese kovček in aktovko z denarjem. Obenam po sam pohaja po Leskovcu in išče, če bi uglejil dva tujca, katera sta v Nišu razen Nikolića in njegovi dve hčerk. Toda nič pozitivnega niso mogli izpovedati.

Da bi vendarle prisel do svojega premoženja, je zdaj stavbenik Gradimir Novakovič razpisal 20.000 din nagrade onemu, ki mu prinese kovček in aktovko z denarjem. Obenam po sam pohaja po Leskovcu in išče, če bi uglejil dva tujca, katera sta v Nišu razen Nikolića in njegovi dve hčerk. Toda nič pozitivnega niso mogli izpovedati.

Obenam po sam pohaja po Leskovcu in išče, če bi uglejil dva tujca, katera sta v Nišu razen Nikolića in njegovi dve hčerk. Toda nič pozitivnega niso mogli izpovedati.

Novi grobovi. V Višnji gori je umrla učiteljica gospa Anica Thurnherjeva, sočna učitelja. Uglejeno vrogojeljico bodo jutri ob pol 10. spremili k večnemu počitku. — V ljubljanski bolnišnici je umrl g. Ivan Selevšek, rudniški upokojenec. Pogreb bo jutri ob 14. — V Zeleni jami v Ljubljani je v 69. letu umrl gospod Jerica Stojčeva, soprog železniškega upokojenca. Zadnjo pot bo nastopila danes ob 16. — Pokojnim blag spomin, žalujočim naše iskreno sožalje!

Novi grobovi. V Višnji gori je umrla učiteljica gospa Anica Thurnherjeva, sočna učitelja. Uglejeno vrogojeljico bodo jutri ob pol 10. spremili k večnemu počitku. — V ljubljanski bolnišnici je umrl g.

Petko kolo v ligi

Ljubljana leže proti dnu

Včeraj je proti Jedinstvu izgubila in zlezla na 10. mesto, BSK pa je na vrhu — Dvoboj med Zagrebom in Beogradom je ostal neodločen

Ljubljana, 2. oktobra. Petko kolo v ligi je bilo spet popolno in je poteklo v znanimenju dvoboji med Zagrebom in Beogradom, ki se je končal remis. Medtem ko je državni prvak Hašk v Beogradu dobil obe točki proti Jugoslaviji, je Gradjanski po star tradiciji tudi to pot na lastnih tleh obe preustil BSK-u. S to zmago je bilo najbrže rešeno tudi vpravljeno letošnjega jesenskega prvaka v ligi.

Ljubljano smo poslali v Beograd in dočakali malo — tri gole razlike v njeno skodo, kar je imelo za posledico, da se je pomaknilo še za eno mesto navzdol, sedaj že na deseto...

Ostali izidi so več ali manj pričakovani, saj je Hajduk zmagal doma nad Baskom, sarajevska Slavija tudi tako nad Spartom in tudi skopljanski Gradjanski na svojem igrišču nad Slavijo iz Varaždina.

Prvenstvena tabela se ni mnogo spremnila, na čelo pa se je povzpel BSK, ki ga bo za jesen najbrž težko premakniti od tod.

Jedinstvo : Ljubljana 4:1 (3:0)

Beograd, 2. oktobra. Ljubljana je danes proti najslabšemu beograjskemu ligaškemu klubu doživelova visok, a docela zasljen poraz.

Moštvi sta nastopili v naslednjih postavah:

JEDINSTVO: Novak, Vujovič, Vukičević, Popović, Lončarević, Kekeš, Nastela, Arandjelović, Živković, Sekulić, Simič.

LJUBLJANA: Pogačnik, Ceglar, Bertoncelj, Vodiček, Pupo, Sočan, Janežič, Šeršer, Gomezelj, Vovk, Jež.

Res je, da je Ljubljana igrala na igrišču Jedinstva, ki je zelo kratko in močno, ki ni vajeno tako kratkega igrišča. ne dopušča, da bi razvilo lepo in smiselnigru, res je, da je teren tega igrišča zelo slab in valovit in ima marsikateri naš podeželski klub boljše igrišče, res je slednjič, da je Ljubljana v prvem polčasu igrala proti zelo močnemu vetru, ki je njenim igralecem prekrizal marsikateri račun, toda kljub temu se lahko reče, da Ljubljana v Beogradu še nikoli ni pokazala tako mizerne igre kakor danes. Sreča je le, da je bilo na igrišču

komaj 500 gledalcev

ki so gledali to nezanimivo in zlasti s strani Ljubljane brezupno igro.

Pogačnik je kljub štirimi golom hrabri branil svoje svetlešče in je bil brez dvoma najboljši igralec Ljubljane. Kako nesigure, da naravnost slaba sta bila oba ljubljanska branilca, se najbolj vidi iz tega, da je moralna Ljubljana spravila od vsakega izmed njujih po avtogram. Ceglar je bil za spoznanje boljši od Bertoncelja, čigar glavna napaka je pač ta, da hoče vse opraviti sam, kakor mu seveda ne uspeva, pri tem pa še ovira svojega tovarisha. V krilski vrsti Pupo ni mogel biti kos vsemu napadu Jedinstva, kajti Sočan in Vodiček nista zadovoljni. Napad je igral brez smisla za skupnost, Janežič pa, ki bi bil morda lahko kaj pokazal, ni bil mnogo zaposljen. Ta slika se ni mnogo spremenila niti v drugi polovici igre, ko so Ljubljanci igrali z vetrom in je Jedinstvo od 6. minute dalje imelo na polju samo še 10 mož. Pupo je v tej polovici šel v desno zvezo in preustil svoje mesto Šeršeru. Sele tik pred koncem je Ljubljana začela napadati resnejše in je tudi dosegla svoj častni gol. Podajanje ljubljanskih igralcev je nemogoče, manjka jim pravilnega starta in še vedno je pri njih precej bojavljivosti, da ne morejo zaigrati dovolj uspešno.

Jedinstvo je, kakor rečeno, v prvi polovici igre dokaj pomagal močan veter. To sta zlasti izkoristila izborna strelica, Aca Živkovič in Arandjelovič, prav tako dober pa je bil tudi Sekulić. V krilci je postavljal svojega moža internacionalce Kekeš. Obramba, zlasti v prvem polčasu ni imela mnogo posla, v drugi polovici pa je bila po izključitvi Vukičeviča okrnjena, pa se je vendarle dobro otepala slabih napadov Ljubljane.

Kratek potek igre

V 3. min. napad J. Živkovič dobro žog streljalo iz 16 m daljave in levi zgornji kot 1:0 za J. L. nekoliko napada, toda proti močnemu vetrju ne more razviti prave igre. V 13. min. Pogačnik lepo brani precej težko žogo. Veter je silno močan in žogo kar nosi v zraku. V 23. min. zaradi Bertonceljevega foulja prosti strel proti L., ki pa mine brez nevarnosti. V 25. min. kot proti J., ki ga strelja Jež, toda J. obrani in preide takoj v napad. V 29. min. prosti strel zaradi Pupove roke, ki pa ostane neizrabljena. V 33. min. nevarna situacija pred golom L. Pogačnik dvakrat boks žogo, ki jo dobi Sekulić na glavo, toda v bližini je Ceglar, ki jo hoče prav tako z glavo vrniti vratarju. Toda bila je prevsoka in odšla v mrežo. Avtogram 2:0 za J. Pogačnik se še večkrat izkaže. V 42. min. desno krilo Nastela strelja iz 10 m daljave zelo nevarno, žoga se odbije od droga in gre neembranjivo v mrežo. 3:0 za J.

V drugi polovici izključil sodnik v 6. min. zaradi surove igre branilca J. Vukičeviča. L. se tudi sedaj na popravi mnogo in J. še zmerom gospodari na terenu. V 15. min. streljajo kot proti L.; Bertoncelj hoče z glavo vrniti žogo Pogačniku, toda usnje gre mimo in v mrežo. Avtogram 4:0 za J. Pozneje je še več kotov na obeh straneh neizrabljene. V 39. min. izvede slednjič L. lepo kombinacijo. Pupo pride do strela in doseže častni gol. To je bil tudi najlepši gol dneva. 4:1 za J. L. ima še dve priliki za izboljšanje rezultata, toda vse je zaman.

Tekmo je sodil g. Moni Kario iz Skoplja.

T. Z.

Hašk : Jugoslavija 2:0 (0:0)

Druga tekma v Beogradu je bila pred 7000 gledalci na igrišču Jugoslavije, in sicer med državnim prvakom Haškom in domačo Jugoslavijo, ki jo je Hašk z dobro igro zasluženo odločil v svojo korist z 2:0 (0:0). V drugem polčasu je Hašk precej

Naslednja prvenstvena nedelja bo že prihodnjo nedeljo 9. oktobra, ko bodo nastopili: Bask in Gradjanski (S) ter BSK in Sparta v Beogradu, Hašk in Jedinstvo v Zagrebu, Hajduk in Gradjanski (Z) v Splitu, Slavija (V) in Jugoslavija v Varaždinu ter Ljubljana in Slavija iz Sarajeva v Ljubljani.

Do tedaj pa bo prvenstvena tabela naslednja:

BSK	5	5	0	0	14:4	10
Hašk	5	4	1	0	12:4	9
Jugoslavija	5	4	0	1	10:4	8
Gradjanski	5	3	0	2	17:6	6
Hajduk	5	2	2	1	11:6	6
Bask	5	2	1	2	4:6	5
Gradjanski (S)	5	2	1	2	7:9	4
Jedinstvo	5	2	0	3	8:13	4
Slavija (S)	5	1	1	3	9:13	3
Ljubljana	5	1	0	4	4:15	1
Slavija (V)	5	0	1	4	6:12	1
Sparta	5	0	1	4	3:13	1

V naslednjem naša poročila:

Jedinstvo : Ljubljana 4:1 (3:0)

Beograd, 2. oktobra. Ljubljana je danes proti najslabšemu beograjskemu ligaškemu klubu doživelova visok, a docela zasljen poraz.

Moštvi sta nastopili v naslednjih postavah:

JEDINSTVO: Novak, Vujovič, Vukičević, Popović, Lončarević, Kekeš, Nastela, Arandjelović, Živković, Sekulić, Simič.

LJUBLJANA: Pogačnik, Ceglar, Bertoncelj, Vodiček, Pupo, Sočan, Janežič, Šeršer, Gomezelj, Vovk, Jež.

Res je, da je Ljubljana igrala na igrišču Jedinstva, ki je zelo kratko in močno, ki ni vajeno tako kratkega igrišča. ne dopušča, da bi razvilo lepo in smiselnigru, res je, da je teren tega igrišča zelo slab in valovit in ima marsikateri naš podeželski klub boljše igrišče, res je slednjič, da je Ljubljana v prvem polčasu igrala proti zelo močnemu vetrju, ki je njenim igralecem prekrizal marsikateri račun, toda kljub temu se lahko reče, da Ljubljana v Beogradu še nikoli ni pokazala tako mizerne igre kakor danes. Sreča je le, da je bilo na igrišču

BSK : Gradjanski (Z) 2:1 (1:1)

Zagreb, 2. oktobra. Nepricakovani poraz Gradjanskega, ki je bil po varšavski igri, kjer je tvoril skoraj večino reprezentance, velik favorit. Današnji tekmi je prisostovalo okoli 8000 gledalcev, ki so bili seveda vsi razočarani, deloma zaradi poraza, deloma zaradi slabe

Gradjanski (S) : Slavija (V) 2:1 (0:1)

Skoplje, 2. oktobra. Varaždinci so vodili v prvem polčasu z 1:0, toda domačini so v drugem izmenili in pozneje celo zvili na 2:1 ter si zasluzeno priborili dve točki.

Gradjanski (S) : Slavija (V) 2:1 (0:1)

Split, 2. oktobra. V zelo dobrimi igri je Hajduk zmagal doma nad Baskom, sarajevska Slavija tudi tako nad Spartom in tudi skopljanski Gradjanski (Z) v Splitu, Slavija (V) in Jugoslavija v Varaždinu ter Ljubljana in Slavija iz Sarajeva v Ljubljani.

Do tedaj pa bo prvenstvena tabela naslednja:

Slavija (S) : Sparta 3:1 (2:1)

Split, 2. oktobra. Hajduk je bil sploh najboljši igralec v tem polčasu, ki je bil zelo napadljiv in dobro napadljivo.

Hajduk : Bask 3:0 (2:0)

Split, 2. oktobra. Hajduk je bil sploh najboljši igralec v tem polčasu, ki je bil zelo napadljiv in dobro napadljivo.

Gradjanski (S) : Slavija (V) 2:1 (0:1)

Split, 2. oktobra. Hajduk je bil sploh najboljši igralec v tem polčasu, ki je bil zelo napadljiv in dobro napadljivo.

Gradjanski (S) : Slavija (V) 2:1 (0:1)

Split, 2. oktobra. Hajduk je bil sploh najboljši igralec v tem polčasu, ki je bil zelo napadljiv in dobro napadljivo.

Gradjanski (S) : Slavija (V) 2:1 (0:1)

Split, 2. oktobra. Hajduk je bil sploh najboljši igralec v tem polčasu, ki je bil zelo napadljiv in dobro napadljivo.

Gradjanski (S) : Slavija (V) 2:1 (0:1)

Split, 2. oktobra. Hajduk je bil sploh najboljši igralec v tem polčasu, ki je bil zelo napadljiv in dobro napadljivo.

Gradjanski (S) : Slavija (V) 2:1 (0:1)

Split, 2. oktobra. Hajduk je bil sploh najboljši igralec v tem polčasu, ki je bil zelo napadljiv in dobro napadljivo.

Gradjanski (S) : Slavija (V) 2:1 (0:1)

Split, 2. oktobra. Hajduk je bil sploh najboljši igralec v tem polčasu, ki je bil zelo napadljiv in dobro napadljivo.

Gradjanski (S) : Slavija (V) 2:1 (0:1)

Split, 2. oktobra. Hajduk je bil sploh najboljši igralec v tem polčasu, ki je bil zelo napadljiv in dobro napadljivo.

Gradjanski (S) : Slavija (V) 2:1 (0:1)

Split, 2. oktobra. Hajduk je bil sploh najboljši igralec v tem polčasu, ki je bil zelo napadljiv in dobro napadljivo.

Gradjanski (S) : Slavija (V) 2:1 (0:1)

Split, 2. oktobra. Hajduk je bil sploh najboljši igralec v tem polčasu, ki je bil zelo napadljiv in dobro napadljivo.

Gradjanski (S) : Slavija (V) 2:1 (0:1)

Split, 2. oktobra. Hajduk je bil sploh najboljši igralec v tem polčasu, ki je bil zelo napadljiv in dobro napadljivo.

Gradjanski (S) : Slavija (V) 2:1 (0:1)

Split, 2. oktobra. Hajduk je bil sploh najboljši igralec v tem polčasu, ki je bil zelo napadljiv in dobro napadljivo.

Gradjanski (S) : Slavija (V) 2:1 (0:1)

Split, 2. oktobra. Hajduk je bil sploh najboljši igralec v tem polčasu, ki je bil zelo napadljiv in dobro napadljivo.

Gradjanski (S) : Slavija (V) 2:1 (0:1)

Split, 2. oktobra. Hajduk je bil sploh najboljši igralec v tem polčasu, ki je bil zelo napadljiv in dobro napadljivo.

Gradjanski (S) : Slavija (V) 2:1 (0:1)

Split, 2. oktobra. Hajduk je bil sploh najboljši igralec v tem polčasu, ki je bil zelo

Razstava slovenske knjige otvorjena

K slovesnosti so se zbrali številni predstavniki — Naval občinstva takoj po otvoritvi

Ljubljana, 2. oktobra. Dopoldne je Ljubljana in z njo vsa naša kulturna javnost doživel eno najpomembnejših prireditve, kar jih je začeli v nizu proslav za 20letnico našega narodnega osvobodenja: v malih dvorani Trgovskega doma v Gregorčičevi ulici je bila ob 11. otvorjena razstava slovenske knjige od leta 1918. do 1938. K slovesnosti, ki jo je prenašala tudi naša radijska postaja, so prihitali številni predstavniki našega javnega življenja. Med drugimi so se odzvali vabilu bank dr. Natačen, zastopnik komandanta divizije, brigadni general Dodič, predsednik Akademije znanosti in umetnosti, univ. prof. dr. Aleš Ušenčič, proktor dr. Samec, direktor vseučiliške knjižnice dr. Siebinger, predsednik mestne občine dr. Adlešič, konzul francoske republike Remérand, direktor Narodnega muzeja dr. Mal, predsednik Narodne galerije dr. Windischer, zastopnik Slovenske matice, predsednik Penkluba, upravnik Narodnega gledališča Oton Zupančič, predsednik Jugoslovenskega profesorskega društva Grafenauer, predsednik Zveze kulturnih društev ravnatelj Jeran, predsednik Ciril-Metodove družbe inž. Mačkovšek s tajnikom ravnateljem Grudom, predsednik Zbornice za TOI Ivan Jelačin, predsednik Združenja trgovcev Golob, zastopnik narodnega ženstva z gospo Kroftovo, prisotni so bili nadalje številni vseučiliški in srednješolski profesorji, pisatelji, založniki, umetniki, zastopniki dnevnega tiska in množica ljubiteljev slovenske knjige.

Goste je pozdravljal

Predsednik Društva slovenskih književnikov — pod njegovim okriljem se razstava vrši — prof. France Koblar. V dnevih velike svetovne zaskrbljenosti, nemira in strahu, je izvajal med drugim, posebej pa še v temobi, ki je pritisnila na zavest malih narodov, da je Društvo slovenskih književnikov pripravilo razstavo slovenske knjige od leta 1918. do danes. Z njo smo hoteli počasti ustanovitev narodne države in obuditi spomin na tiste oktobra dni pred 20. leti, ko je duhovna in nравna sila našega naroda toliko dozorela, da je mogel izreči svojo voljo do popolne nepodložnosti in je svobodno odločal o svoji usodi. Nasproti telesni sili, ki tako rada premika v preureja podobo sveta, se hočemo zagledati v knjigo, ki je ne more premagati nobena surova sila, dokler kaj veljajo v kjer še veljajo osnovne človeške pravice narodov. Statistika ugotavlja, že čas od 1918—1938 okrog 12.000 najrazličnejših izdanj slovenskega tiska, leposlovnega, znanstvenega, gospodarskega in splošno poučnega značaja. Vsega tega ni bilo mogoče zbrati, a dobra četrtina vse naše povojne književne proizvodnje naj bi poudarila bližino podobo velike celote. Ker smo hoteli to celoto predvsem razosebiti in iskati samo podobo kulturne volje našega naroda, so odpadli vidiki, ki bi si jih želeli posamezen ustvarjalec knjige, njen organizator in gospodarski zastopnik. Iz podobnih razlogov smo izločili dnevno publicistiko, opustili smo pa tudi našo šolsko knjigo, v kateri se kaže naš največji napredok in v kateri je boj za našo narodno samobitnost najtežji. Spričo vsega tega pa živo stopa pred nas potreba po čim popolnejši zgodovinski razstavi celotne slovenske knjige. To nalogo mora izvesti še ta rod, če ne prej, pa vsaj za 400letnico Trubarjevega »Katekizma« in »Abecednika«.

Izbor nekaj nad 3000 knjig,

ki ga predstavlja razstava, pa naj govorim samim in vsakomur, kako je naša narodna zavest, sproščena leta 1918., rasil, in najočaže, da je duhovna sila, položena v knjigo, prevzela vse plasti našega naroda, da mu daje vsegata, od preprostih navodil za njegovo življenje, do najvišjih znanstvenih doganj in estetskih hotenj. Ta knjižni organizem, sicer razbran in ločen po družbenih in duhovnih nagnjenjih, vendar ubran v misel narodne celotnosti in svobodnosti, naj predstavlja na zunaj narod na sodobni višini,

ki noči in ne more od svoje duhovne nepodložnosti nikamor nazaj. Pri tej ugotovitvi pa se ne smemo samoljubno zaledati vase in misli, da smo šele od leta 1918. Pač se odkrieva velik napredok vsega našega življenja, a vmes so stvari, ki jih ne smemo pozabiti. Ta cas se začenja s smrto Ivana Cankarja, ki je izgorel v svojem sruhu in ljubezni. Bil je sodnik svojega časa in najčistejši vzgled pisateljskega žrtvovanja. Za njim so legli v grob drugi veliki duhovi starejše dobe. Na mesto preteklosti je stopil mlad rod, nagnjen k preocenjevanju, nemiren in nestalen, manj potrežljiv in več zahtevajoč. Gledal je pred seboj svoj svet in ga je hotel za vsako ceno ureščiti. Huda je bila bolečina tega časa, globoko se je usedla v naše slovstvo in dala vkljub vsemu dragoceno pričevanja človeških hotenj. A vendar je treba priznati, da sta svetovljanska ravnodušnost do vsega prirodnega in novodobni neosebnostni, avtoritarni nacionalizem enako nepriznana pravemu narodnemu duhu. Toda vse ustvarjajoče sile, tiste, ki se vežejo s preteklostjo, in tiste, ki nemirno teže v novo prihodnost, so se strnile proti vsemu poizkusu, da bi naš narod utpel svojstvenost svojega jezikha in svojo duhovno samobitnost. V tem času smo v resnicu preizkusili našega duha in pokazali voljo do življenja. Naš jezik je vnovič segel v svoje prvine, se čisti in jekleni.

Ko prihaja naša knjiga pologama v svet in postaja last vsega človeštva, se krči in bori za življenje pri Slovencih izven naših državnih meja. Od tod razumemo nepriznato, trdoto slovenskega razumomika, zlasti pisatelja, v narodnih zadavah. A pri tem moramo poudariti, da je samo eno naše kulturno slovenstvo, to se pravi, celo, in samo eden lep in vreden smisel jugoslovenstva, to je enakovredno ubrano sožitje in napredek vseh ustvarjajočih sil. Le tako ne bomo ohranili samo svojega naroda, ampak utrdili in povečali vse nrvne sile naše državne skupnosti.

Vladimir Harizanov :

Tako sem si služil kruh

Velika reka leno valovi in šepeče vrbam na obrežju stare povesti. Kraj novega mostu iz železobetona se zbljže čolnič, ki je z zarjavelo verigo privezan k mostu.

V tem čolnu sem prespal nekaj noči, ko sem po cele dnevi hodil po mestu in iskal dela. V njem me je našel tisti nenavadni delodajalec izbuljenih oči in zaspanske obrazo.

»Hej, ti tam!« je zagrmel njegov glas.

»Da, jaz, in kaj potem?«

»Pridi ven!«

»Nemara hočeš ti v čoln?«

»Ne, ne, nočem,« je odvrnil človek.

»Govoriti hočem s teboj.«

Obzajaljoč, da me je zmotil v moji samoti in miru, sem vstal.

»Kaj je?«

»Reci mi: patron.«

»Hm, patron! Ne zdi se mi prikladen za ta naziv.«

»Brez šale: ali hočeš delati pri meni?«

Imam barako na sejmišču. Stal boš pred obiskovalci in vsakdo, ki bo plačal takso 50 stotink za tri zoge, ti jih lahko vrže v obraz. Ti se jim kajpada ne smeš izogniti, stati moraš ko vkopan na istem mestu. To vzbuja pri klijentih zadovoljstvo.«

»Kako... sem ga hotel prekiniti, on pa je nadaljeval:«

»Ne boj se! Malokdo te bo pogodil, ker ni tako lahko, udariti živega človeka v obraz. Kakor bi nas čeval nekak angelvaruh, nas tarče. Sicer pa to zahteva vaje. A ljudje, ki se kratkočasijo z nami, niso nikoli metali kamenja, niti za psi...«

»Ali ne boli, če te udarijo?«

»Ne boli, zoge niso težke.«

Pomisli sem: končno, tudi to je delo, pošteno delo...«

Ko tako složno stoji knjiga ob knjigi, vdana eni sami misli, da služi vsakomur, ki je voljan, so odpadle vse osebne zadeve, vsi boji, ki včasih vzneširajo našo javnost, ko se pisatelj trudi za svojo znanstveno, poučno ali estetsko resnico. Boj je neizogiven, nepojmljiv je samo tisti boj, ki hoče ponari pisanja in ga meče v presojo med strasti polno množico, ki ne more spoštovati njegovega dela in ne more razsoditi njegove pravice. Pisatelj sicer ne stoji na vzvišenem podstavku, toda če cenimo njegovo delo in mu želimo uspeha, spoštujmo tudi človeka. — Na koncu se je predsednik zahvalil vsem, ki so s podporo in z delom priporočili do tako lepe prireditve, nato je otvoril razstavo.

Naval občinstva

je bil tolik, da ob otvoriti ogled bogate, smotorno urejene zbirke skorajda ni bil mogoč, a prav ob dejstvu tega navalna smemo upati, da bo imela razstava tudi vse prihodnje dni dovolj obiskovalcev.

Največji delež zasluge za skrbno pravljeno prireditve gre prof. Mileni Horčičevi, ki je imela vodstvo aranžmana v rokah. Tehnično ureditev razstave sta oskrbeli inž. Skof in inž. arch. Kos. Poleg splošne razstave po strokah in zbirkah, ki zavzema vso veliko dvorano Trgovskega doma, je v malih dvorani v trinahn predstavljajočih se dvoje specijalnih kolekcij — bibliofilska izdaja in pa zbirka rokopisov v teh dveh dvajsetletjih umrlih pisateljev — ki sta ju uredili prof. dr. Silva Trdinova in prof. dr. Marja Boršnikova. V zvezi z razstavo bo v Trgovskem domu tudi troje predavanj: v ponedeljek bo govoril univ. doc. dr. Anton Ocvirk o slovenskem slovstvu 1918—1938, v sredo dr. Lavo Cermelj o naši knjigi za mejo in v petek prof. Anica Cernejeva o slovenskem mladinskem slovstvu po letu 1918. Predavanja bodo vsakokrat ob 20. uri. V celoti prireditve res zasluži, da ji naša kulturna javnost posveti čim več žive pozornosti.

pravico brezplačno poskusiti še s tremi...

Izpocetka ni bilo nikogar, potem se je ta ali oni odločili, kupili je za dva franka žoge in jih metal vame. Ni me pogodil ne v nos, ne v obraz sploh. Gledali so se mu smeiali, on pa se je jezil. Se je zatehal žoge in spet nobena ni zadela tarče.

Od prvega udarca, ki sem ga dobil nad desnim očesom, me je zabolel želodec. To je najbrže od živec — sem pomislil. Škušal sem stati vzvratn in miren, ko se žoge letete proti meni.

V nekaj dneh službe pri »patronu« sem dosegel toliko, da sem že vnaprej vedel, katera žoga me bo pogodila. Takrat sem se smilil samemu sebi: imel sem zdrave roke, v glavi pamet, a nisem mogel najti deha, ker nisem imel denarja, da bi ga lahko iskal po širokem božjem svetu.

Zato me je ob vsakem udarcu po očeh ali po nosu zabolel želodec in sem hotel planiti na te, ki so me tako zabavno bili. Igrali kajpada niso opazili moje notranje borbe in so brezkrbno pomerjali vame.

»Čudovito je miren!« je rekel mlad človek v sportni obleki in dekle, ki je bilo z njim, se je tenko zasmehalo, ko mi je ogledalo nos. Zelel sem, da me njen kavalir z nobeno žogo ne bi udaril, čeprav jih je kupil za pet frankov.

Očitno je bila moja želja dovolj velika, da je odvračala udarce žog. V moje veliko zadovoljstvo je športist odšel poniran, žog v dekle, ki je bil malec razočaran nad njim. Nekajkrat se je obrnila in me pogledala, nemara očarana nad mojimi spodbostvimi. Gledal sem jo motnih kavalirjev z nobeno žogo ne bi vendar, in sem stiskal zobe.

Sportista je nadomestil močan gospod z monoklom in rokavicami iz svinskega usnja. Ni slekel rokavic. Več ko za pet frankov je zmetal žog in me seveda z nobeno nati zadel Nato je odšel.

»Zoge se ekscentrične!« je zaključil, ko si je popravil monokl. »Patron!« mi je pomenljivo pomežniknil. Se do danes nisem pozabil, s kakšno zlobo je ta klenit metal vame žoge.

Tako so se po ves dan vrstili in merili žoge, ki sem jih sprejemal kakor slamenat mož, v katerega mečejo otroci kamene...

Lahko vam pokažem eno izmed tistih žog. Shranil sem jo kot spomin na tiste dneve, ko sem služil za tarče.

In nikoli ne bom pozabil delitve zasluga, ki sva ga imela s »patronom«.

»Poslušaj, fant,« mi je dejal »patron« pri delitvi, ko sem mu bil odpovedal službo. »V desetih dneh si zaslubiš sto frankov. Ce boš leto dni delal z mano, bova obšla vso Francijo in zaslubiš boš mnogo več. Postavl si boš barako, kupil žoge in postal »patron«. Prišel bo dan, ko si boš najel pomagača. Takošno je življenje: ... Mojster si išče pomočnika! Pameni si — iz tebe lahko postane človek. Kaj pa je zato, če mečejo po tebi žoge! To so žoge, ne kamenje!...«

Da, bil je znamenit »patron«. Prepričan sem, da me je oskubel za najmanj sto frankov. Mene so bili, on pa je jemal volčji delež. Zato sem ga tudi zapustil.

Odpotovel je s sejmarji. Se tisti večer sem najel sobo v nekem delavskem hotelu in ko sem legal spet, mi je bila glava težka ko zelo.

Psiček teče po širni puščavi. Pesek, povsod sam pesek. Tedaj zavili ubogi psiček:

— Ce ne srečan kmalu kakšnega drevesa, sa se mi utegne pripetiti nesreča.

BASEN

Psiček teče po širni puščavi.

Pesek, povsod sam pesek.

Tedaj zavili ubogi psiček:

— Ce ne srečan kmalu kakšnega drevesa, sa se mi utegne pripetiti nesreča.

PRIMERA

Družina gre v živalski vrt.

Pred medvedovo kletko vsi obstoje.

Besno hodi po kletki medved vsem in tja.

Pa vpraša Marijanica:

— Mamica, ali tudi medved ve, da je včeraj bilo prvega?

— Kako moreš to vprašati, dete?

— No, Saj se vendar drži prav tako grdo kakor papa, ko si včeraj zahtevala od njega denar za gospodinjstvo.

SMOLA

— Ko sem davi prišel v svojo pisarno, sem videl, da so jo ponoci obiskali vlončilci. Vse je bilo razmetano, vse prebrskano. Jutri bo že v listih.

— Ali so ti kaj odnesli?

— A, tisto ne, ker je bila blagajna prazna.

— Potem pa ni nič hudega.

— O, hudo je, hudo, ženi sem namreč tril, da sem vso noč delal v pisarni.

Naše gledališče